

Negativ social arv i moderskabet - når fortiden spænder ben

Mange mødre, der selv er vokset op i social udsathed, oplever, at deres fortid forfølger dem, og at kommunen sætter spørgsmålstegn ved deres evner som mor. Denne artikel bringer pointer fra et norsk studie af negativ social arv i moderskabet.

Af Trine Abildgaard Andersen
12 april 2017

Et nyt norsk socialvidenskabeligt studie (1) stiller skarpt på hvordan kvinder, der selv har oplevet misbrug, vold og andre kriser under opvæksten, opfatter sig selv som mødre - og hvordan disse kvinder reagerer på og oplever samfundets normer for det at være mor.

At se sig selv med andres øjne

Undersøgelsen viser, at kvinder med en udsat baggrund - ligesom andre kvinder - identificerer sig som mødre via det blik, de forestiller sig, at andre ser dem med. Det, der er særligt for denne gruppe kvinder, er at deres position som udgangspunkt er stigmatiseret i samfundets øjne - i særdeleshed i kommunens optik.

Kommunens hjælp stigmatiserer

Gennemgående for mødrene i undersøgelsen er, at de oplever kommunens indblanding i deres liv som stigmatiserede. Behovet for hjælp fra den offentlige sektor indebærer en umyndiggørelse, der påvirker hvordan disse kvinder betragter sig selv som mødre. Nogle er taknemmelige for hjælpen - alle er dog forpligtede til at acceptere kommunens indgriben. For mange af disse kvinder er deres værdighed som mødre således truet.

Svært at bryde mønsteret

Kvinderne oplever, at kommunen har forudindtagede holdninger til kvindernes evner som mor - alene baseret på kvindernes fortid. Selv i de tilfælde, hvor kvinderne har lagt fortiden bag sig, oplever de stadig, at kommunen tvivler på deres evner som mor.

"Kommunen har ikke set mig overhovedet; De har kun set mit stofforbrug (...) Jeg vil have, at kommunen skal se, at min søn helt tydeligt har "rigtige" følelser for mig, men det er svært at skulle låne sit eget barn." Lisa, tidligere stofmisbruger."

Lisas historie

En af kvinderne i undersøgelsen, Lisa, voksede op på døgninstitution og i forskellige plejefamilier. Som ung begyndte hun at tage stoffer, men blev "clean" og giftede sig med en mand med hvem hun fik to børn. Kort derefter begyndte hun at tage heroin, og efterlod børnene med deres far. Det lykkedes Lisa at komme ud af narko-miljøet, og hun fik et andet barn med en ny mand et par år senere. Kommunen tog forældremyndigheden over dette barn og satte ham i familiepleje.

Kampen for at blive en "god nok" mor

Lisa brugte enhver mulig lejlighed til at se sin yngste søn under overvåget samvær arrangeret af kommunen. Hun beskriver, hvordan kommunen havde hjulpet hende, da hun var barn, men at hun følte, at kommunens ansatte aldrig forstod hende som mor. Hun forklarer, at hun aldrig havde fået en chance for at blive betragtet som en "god nok" mor på grund af hendes tidligere narkotikaproblemer, og hun kæmper for retten til at bruge mere tid sammen med hendes søn.

De fleste mødre er nødt til at forhandle sig frem til en identitet, som de kan acceptere, når de interagerer med kommunen - fordi kommunens intervention i sig selv stigmatiserer dem som "dårlige" mødre, der har brug for hjælp.

Pexel

s

Diskvalificeret som mor

At blive dømt som en utilstrækkelig omsorgsperson og at få frataget forældremyndigheden diskvalificerer en kvinde som mor. De fleste kvinder vil ofte afvise at blive kategoriseret som 'dårlige' mødre og vil forsøge at forhandle sig til en status som "god nok" mor. Det ses blandt andet når Lisa vurderer sine evner som mor - afspejlet i sin søns kærlighed. Studiet viser, at kvinderne således på samme tid indtager flere positioner og identiteter som mor - nogle af dem kan de vælge, andre tvinges de ind i. Det bliver muligt for Lisa at se sig selv som en "god nok mor" baseret på hendes kærlige samspil med sønnen og sådan kan hun afvise identiteten som "utilstrækkelig mor", som kommunen konstruerer.

Det uopnåelige moderideal

Ifølge forskerne afspejler kvindernes selvforståelse som mødre dominerende moderskabs-diskurser. I Vesten opfordres mødre til intensivt og uselvvisk at reagere på deres børns vilje og behov. Den nuværende normative forståelse af "det gode moderskab" er en meget intens mor med en ekspertbaseret og børnecentreret tilgang til forældreskabet. Dette ideal er svært for de fleste at leve op til, men uopnåeligt for kvinder, der oplever sig diskvalificeret som mor af kommunen, og jævnligt må forsvare deres position som "god nok" mor. Forskerne henviser i artiklen til flere feminisme-forskere, der beskæftiger sig med kvinders vanskeligheder ved at leve op til disse høje forventninger.

"Det er afgørende, at socialarbejderne respekterer kvinderne integritet - også når de ikke lever op til kriterierne for "det gode moderskab"."

At bevare sin værdighed som mor

Kommunerne er forpligtet til at gribe ind, og undertiden tage forældremyndigheden fra mødre, når de vurderer, at en kvinde ikke evner at være mor. Forskerne hævder imidlertid, at det burde være muligt for socialarbejdere at gøre dette uden at fratage mødrene deres værdighed og uden at overse det faktum, at mødrene i sidste ende elsker deres børn. Forskerne opfordrer til at stræbe efter at opretholde en "analytisk forsigtighed" over for mødre i det sociale system. Det er afgørende, at socialarbejderne respekterer kvinderne integritet - også når de ikke lever op til kriterierne for "det gode moderskab".

Hvad er barnets tarv?

Ifølge forskerne står socialarbejderne i et dilemma: på den ene side møder de kvinderne som mennesker, og må anerkende, at kvinderne - ligesom alle andre - har gode og dårlige perioder hvor de er mere eller mindre gode mødre. På den anden side påbyder lovgivningen dem at gribe ind, hvis de vurderer, at der er tale om mor-barn-relationer, der kan skade barnet. Center for Børneliv vil gerne gøre opmærksom på den svære afvejning af at "give snor" og trække grænser, som socialarbejderne står i til hverdag. De skal arbejde for den bedst mulige mor-barn-relation, hvor kvinden får plads til at fejle uden at blive diskvalificeret som mor - og samtidigt undgå, at dette foregår på bekostning af barnets trivsel. Den faglige vurdering må hver gang tage afsæt i, hvad der er barnets tarv.

Klik [her](#) for at læse om andre forskningsprojekter om moderskabet:

- om mødres efterfødselsreaktioner og bristede forventninger
- om at blive mor til et præmaturot barn
- om at være insemineret solomor
- om jordemødres indsats ved tidlig udskrivelse efter fødslen
- om ammekultur
- om hvorfor mor trøster og far tumler

---

(1) Herland, M. D., & Helgeland, I. M. (2017). Negotiating motherhood: women with troubled upbringings and their self-conceptions as mothers. *Child & Family Social Work*, 22(1), 47-56.

Yderligere information

- Faktaboks:

Artiklen er baseret på anvendelse af data fra en kvalitativ longitudinel undersøgelse der har løbet over 30 år. I undersøgelsen har man interviewet de samme kvinder i fire aldre: den første i alderen 14 - 15 år, den anden ved 20 år, den tredje ved 30 år og sidste omkring 40 år.

Analysen er baseret på interviews med 15 etniske norske kvinder med børn. Ni af disse mødre boede sammen med deres børn, eller havde regelmæssigt boet med dem indtil børnene flyttede hjemmefra. Seks mødre boede ikke sammen med deres børn, da kommunen havde overtaget forældremyndigheden og nogle af børnene boede hos deres fædre. Af de 15 mødre havde 10 oplevet kommunens indgriben i deres liv. Alle mødre var i 40'erne. Nogle var i job, mens andre levede på sociale ydelser. To havde uddannelse ud over gymnasiet.

Undersøgelsens formål var, at undersøge hvordan kvinder, der har haft en problematisk opvækst, konstruerer deres selvforestillinger som mødre.